

- 1) розкажіть про... уявіть при цьому, що Ви: а) оптиміст; б) скептик;
- 2) наведіть приклади з вашого життя, які доводять, що...;
- 3) назвіть обставини, які б могли завадити зробити те, що Ви хотіли, але не завадили;
- 4) сформулюйте поради (використовуючи дієслова в формі умовного способу) тим, хто збирається на екскурсію (у відпустку, в туристичний похід).

Контроль засвоєння матеріалу можна здійснювати безпосередньо в процесі самої мовленнєвої діяльності або використовувати спеціальні контрольні завдання, вправи, самостійні роботи, прикладами яких можуть бути:

- 1) скажіть, яку роль відіграє вивчена граматична категорія в даній ситуації;
- 2) виберіть правильну форму дієслова з декількох запропонованих;
- 3) вкажіть різницю між дійсним, умовним та наказовим способами;
- 4) сформулюйте правило за темою для граматичного довідника;
- 5) виправте граматичні помилки в тексті;
- 6) поясніть використання граматичної категорії модальності в тексті (ситуаціях):

1. Якби оті проміння золоті у струни чарами якими обернути, я б з них зробила золотую арфу, – в ній все було б ясне – і струни, й гуки... (Л. Українка).

2. Село! Село! Веселі хати! Веселі здалека палати, бодай ви терном поросли! Щоб люди й сліду не найшли, щоб і не знали, де й шукати (Т. Шевченко).

3. Якщо Україна хоче стати могутньою європейською країною, вона мусить перейняти кращі демократичні традиції гетьманської держави (З газети).

Отже, при засвоєнні будь-якого граматичного поняття основним завданням є усвідомлення студентами мовних факторів і способів їх застосування в мовленні і спілкуванні. Під час формування граматичних навичок, можна виділити такі моменти: знання потрібні для усвідомлення і розуміння матеріалу; його твердого засвоєння і самоконтролю.

Перспективи роботи: розвиток пізнавальних навичок студентів у процесі засвоєння граматичних категорій різних мов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Демьянков В.З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода // Вопросы языкознания. – 1994. – № 4. – С.17–33.
2. Кизюкевич А., Горбач-Пазэра И. Современное состояние и перспективы когнитивной лингвистики // Русское слово в мировой культуре. Сб. докладов. – СПб., 2003. – С.239–250.
3. Методика вивчення української мови в школі / О.М. Беляєв, В.Я. Мельничайко, М.І. Пентилюк та ін.: Посібник для вчителів. – К., 1987. – С.10.

УДК 378.147.034

Казанішена Н.В.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

У статті характеризуються найефективніші методи навчально-виховної роботи, спрямовані на формування особистісної готовності майбутнього вчителя до екологічного виховання учнів початкової школи.

This article is characterize the efficacy methods ecological education of students witch are direct on formation the person's readiness of future teacher by ecological education of primary school pupils.

Низкою державних та міжнародних документів, що стосуються охорони природного середовища та раціонального природокористування, одним із першочергових завдань перед

державами світу поставлено завдання формування екологічної культури та відповідального ставлення до природи через екологічну освіту та виховання кожної людини і суспільства в цілому.

Успіх розв'язання завдань екологічного виховання значною мірою залежить від підготовленості вчителя до цього напрямку педагогічної діяльності.

Різні аспекти проблеми підготовки педагогів до роботи з екологічного виховання учнів розроблено у педагогічній науці. Зокрема, дослідження Т.С.Вайди, Н.Б.Грейди, Н.П.Єфименко, Н.С.Назарової, М.С.Швед та ін. присвячено розвитку екологічного мислення, екологічної культури студентів. Питання підготовки учителя до екологічної освіти та виховання старшокласників розглядають М.М.Бойчева, Е.А.Вайводе, О.Я.Іванців, Т.В.Корнер, А.Н.Некос, Т.С.Нінова, С.В.Совгіра, Г.Д.Філатова, Є.Флешар, О.В.Чернишова та ін. Підготовкою учителів початкових класів до екологічного виховання молодших школярів займаються О.М.Дорошко, О.А.Біда та ін.

Попри значні наукові напрацювання в галузі підготовки вчителя до екологічного виховання учнів аналіз наукових праць, роботи студентів під час педагогічної практики у школі, бесіди з учителями-практиками свідчать про необхідність удосконалення процесу підготовки майбутнього вчителя до екологічного виховання учнів.

Виховна діяльність є “особистісним процесом педагога”, оскільки відображає його мотиви, ідеали, установки [1: 32]. Тому важливе значення у підготовці майбутнього вчителя належить формуванню особистісної готовності до екологічного виховання учнів, під якою розуміємо цілісне особистісне утворення, що характеризується певним рівнем оволодіння екологічними знаннями, сформованим ціннісно-мотиваційним ставленням до навколишнього середовища і людей та активною життєвою позицією у вирішенні екологічних проблем сьогодення.

Мета статті – визначити й охарактеризувати найефективніші методи підготовки майбутнього вчителя, спрямовані на розвиток особистісної готовності його до екологічного виховання учнів та особливості їх використання.

Щоб надати певної послідовності та системності підготовчій роботі при використанні різноманітних методичних засобів, у ході дослідження було розроблено низку тренінгових занять екологічного змісту.

Науковці розглядають тренінг як форму активного навчання, метою якого є передача відповідних знань, умінь та навичок; як метод створення умов для саморозкриття учасників та самостійного пошуку ними способів вирішення психологічних проблем; як тренування, в результаті якого відбувається формування та відпрацювання умінь та навичок ефективної поведінки [2: 11], коригуються потреби, мотиви та ціннісні орієнтації.

Використання тренінгів у нашому дослідженні спрямовано на збагачення знань про світ природи та роль людини у біосфері; актуалізацію знань про екологічні проблеми сучасності; розвиток спостережливості, вміння помічати особливості природних об'єктів; формування ціннісного ставлення до природи; корекцію мотивів взаємодії із природними об'єктами; формування активної позиції у ставленні до природи та природоохоронної діяльності.

Система тренінгів реалізувалась у декілька етапів.

1 етап. Його завдання – створити атмосферу зацікавленості, розвивати спостережливість, естетичні почуття та оцінювальні вміння, стимулювати пізнавальні інтереси щодо навколишнього світу. Ефективними на цьому етапі є демонстрація відеофільмів та їх обговорення, екскурсії, у тому числі – уявні, цілеспрямовані спостереження тощо.

2 етап має на меті актуалізувати знання студентів про взаємозв'язки у навколишньому світі (використовувались екологічні ігри “Павутина”, “Екологічне лото”, “Чи є в природі зайве”, “Життєвий шлях речей”, аналізувались ситуації); про екологічні проблеми сучасності та причини їх розвитку. Цьому сприяє аналіз екологічних проблем та ситуацій, проведення

ділової гри “Всесвітній симпозиум”, ігор “Битва з чудовиськом”, “Допоможи планеті”, дискусії “Ми не отримали Землю у спадок”.

3 етап спрямовано на оцінку та корекцію ставлення студентів до об’єктів природи, усвідомлення ними багатогранної цінності природи. На цьому етапі проводяться екскурсії, уявні прогулянки, різноманітні ігри на зразок “Розкажи мені любиш ти, чи ні”, “Телеграма”, ігри-перевтілення типу “Я, об’єкт природи”, “Я, твоя Земля”, аналіз ситуацій тощо.

4 етап передбачає розвиток вміння оцінювати діяльність людини, свою власну діяльність стосовно навколишнього світу, засвоєння норм та правил поведінки, що стосуються природи, розвиток вміння приймати природовідповідні рішення, засвоєння та удосконалення навичок природовідповідної поведінки. На цьому етапі ефективними є аналіз та моделювання життєвих ситуацій, розв’язання проблемних ситуацій, дискусії, дидактичні ігри екологічного змісту: “Життєвий шлях речей”, “Мій день”, “Відпочинок у лісі”, “За що соромно перед природою”, “Допоможи планеті”.

5 етап – завершальний, передбачає закріплення набутих знань, навичок, якостей. З цією метою організовувались виставки, конкурси, свята на різну тематику. До них, окрім учасників тренінгів, залучались усі студенти факультету. Учасники дослідних груп виконували роль організаторів виховних заходів, що сприяло формуванню складових визначеної нами педагогічної готовності до екологічного виховання школярів.

Зазначимо, на різних етапах ми використовуємо подібні методи, але їх змістове навантаження відповідає меті та завданням конкретного етапу, до якого їх розроблено. Розглянемо особливості окремих методів, що використовувались нами у дослідженні.

З метою створення відповідного настрою для заняття, збудження позитивних емоцій студентів частина занять розпочинається уявними “прогулянками”: “Зимовий ранок”, “Зустріч з весною”, “Осінній вернісаж”, “Пісня дощу” і т.п. Студентам пропонується заплющити очі та уявляти все, про що розповідатиме ведучий. Він звертає увагу на красу об’єктів природи, їх стан. Інтонаціями, паузами передає відповідний настрій, викликає позитивні емоції, почуття жалю, співпереживання, захоплення. Особливу увагу приділяємо об’єктам, які можуть викликати негативні емоції у людини, неприязнь, але при цьому розвиваємо ситуацію таким чином, щоб викликати позитивні емоції, почуття жалю, співпереживання, захоплення (“зазирніть в очі бездомного собаки”, “прислухайтесь, як звучить осінній дощ”) тощо. Для прикладу розглянемо одну із таких “прогулянок”.

“Зимовий ранок”

Мета: Розвивати спостережливість, вміння помічати красу навкруги; виховувати почуття співчуття до зимуючих птахів, стимулювати бажання їм допомогати.

Зміст: “Я прокидаюся вранці, потягуюсь. Я сповнена сил. Щось лоскоче вії. Розплющую очі... Скільки сонця у кімнаті! Підлітаю до вікна. Я ще не бачила такого сяючого білого снігу! Він вкрив пухким покривалом землю, небаченим візерунком прибрав дерева. Що це? Переді мною на склі завмерла велика сніжинка. Вона грайливо кличе мене за собою. Швиденько одягаюся. І вибігаю на вулицю.

Як тихо... Тільки під ногами весело “скрип-скрип”, “скрип-скрип”... І все навкруг виблискує сріблом, переливається, засліплює!

Обережно набираю в руки снігу. Він розсипається у долонях, наче ніжний пух. Ой, сніг хоче танути... Покладу його назад.

Що за пісня дзвінка в’ється? Це ж синички енергійно витанцьовують на снігу! “І вам весело, любі? Ви ж, мабуть, їсти хочете?” Раз, і здійнялись зграйкою вгору. Полетіли...

Підіймаю голову. Здається, наче переді мною – кришталеві арки чарівного замку. Легко та обережно ступаю далі.

І знову ці галасливі ворони! Знайшли шматок хліба, стрибають! Як впевнено, поважно сидить один птах на гілці. Для чого їм такий міцний дзьоб? Таких і не налякаєш.

А ось поволі іде кішка. Велика, пухнаста, доглянута. Впевнено прямує до птахів. І ті, широко змахнувши крильми, летять! Так вона ж забрала у них їхню їжу!... Не такі вони і

страшні. І пір'я у них не чорне... Я ще не бачила такої глибини синього кольору, як на крилах цих гордих птахів.

Знову все навкруги завмерло. Біленькі пір'їнки почали свій нечутний казковий танок.

На руку тихенько встиглась сніжинка. Та сама, велика грайлива сніжинка. Прощається... “Ми ще зустрінемося?”

Після завершення “прогулянки” проводимо коротку бесіду, у якій з'ясовуємо, які емоції викликало сприйняття тих чи інших об'єктів, явищ, які бажання при цьому виникли. Це дозволяє виявити особливості ставлення студентів до природних об'єктів, при потребі є можливість коригувати його.

Загалом, “прогулянки” викликають позитивні емоції у студентів, підвищують інтерес до спостережень та пізнання навколишнього світу.

З метою збагачення знань про світ природи та розвитку інтересу до його пізнання студентам пропонуємо перегляд відеофільмів про цікаве у світі природи із подальшим їх обговоренням. Екскурсії у природу чи на виробництво сприяють збагаченню знань про навколишній світ та особливості діяльності людини, розвитку спостережливості, впливають на емоції та почуття, збагачують чуттєвий досвід.

Теоретичній підготовці студентів сприяє організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Наприклад, одним із завдань передбачається підготувати повідомлення на тему “Глобальні екологічні проблеми”. Мета роботи – акцентувати увагу студентів на екологічних проблемах, масштабах їх розвитку. Студентам пропонується охарактеризувати одну з екологічних проблем, з'ясувати основні причини та перспективи її розвитку, окреслити можливі шляхи розв'язання.

Наступним етапом цієї роботи є підготовка інформаційних лекцій на теми “Екологічна ситуація в Україні”, “Охорона довкілля – передумова розвитку суспільства”, “Чому є Червона книга?”, “Заповідними стежками України”, “Неповторна краса природи рідного краю” тощо.

Значної ваги у процесі підготовки студентів набуває інтерактивне навчання, суть якого полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної та активної взаємодії всіх його учасників [3: 9]. Це дозволяє формувати практичні вміння та навички, залучивши до активної пізнавальної роботи максимальну кількість студентів. Інтерактивне навчання передбачає спільне вирішення проблем на основі аналізу відповідних ситуацій, моделювання життєвих ситуацій, використання ігрових методів тощо, які й було використано у дослідженні.

Завданнями експериментальної роботи передбачалося актуалізувати та розширювати знання студентів про сутність, причини та наслідки екологічних проблем. Цьому сприяв аналіз фактів та ситуацій, у яких висвітлювались екологічні негаразди на рівні планети або екологічні проблеми локального характеру. У процесі аналізу з'ясовуються такі питання:

1. У чому суть проблеми, які її масштаби?
2. Що могло обумовити виникнення та розвиток проблеми?
3. Яким чином кожен із присутніх причетний до виникнення чи розвитку проблеми?
4. Чи можна було б уникнути виникнення проблеми?
5. Які шляхи подолання цієї екологічної проблеми?
6. Що може зробити кожен із присутніх для вирішення проблеми?

Така послідовність аналізу екологічних проблем дозволяє усвідомити їх масштабність, виявити залежність виникнення та розвитку від діяльності кожної людини, водночас, дозволяє зрозуміти, що кожен може певним чином зменшити негативний вплив на навколишнє середовище.

У дослідній роботі нами використовується аналіз життєвих ситуацій, що демонструють певні порушення правил та норм поведінки у природі, або випадки, у яких висвітлюється позитивний приклад, який варто наслідувати.

Залежно від змісту й суті проблеми, від того, хто є учасниками конфлікту, усі ситуації нами поділено на групи:

- ситуації позитивного прикладу;
- ситуації, де норми й правила порушують друзі, рідні;
- ситуації, де правила порушуються чужими дорослими людьми;
- ситуації з учасниками-дітьми (позитивні та негативні дії).

Робота над проблемною ситуацією ведеться у такій послідовності:

- з'ясування суті конфлікту;
- визначення можливих причин виникнення конфлікту;
- з'ясування можливих наслідків;
- оцінка діяльності учасників конфлікту;
- пошук альтернативних шляхів розв'язання проблемної ситуації.

Розглянемо для прикладу декілька ситуацій.

Ситуація 1. Батько у День народження мамі подарував букет зірваних конвалій. Після цього задоволений підійшов до Вас і запитав “Ну як букет?”. Як відреагувати на запитання батька?

Обговорення ведеться за такими запитання:

- *Чи є протиріччя у даній ситуації?*
- *Що неправильно зробив батько?*
- *Чи навмисно батько порушує правила? У чому може бути причина негативних дій?*
- *Чого можна чекати, якщо такі “дарунки” робитиме кожен?*
- *Як доцільно повести себе у подібній ситуації?*

Ситуація 2. Під час літнього відпочинку у бабусі Ви побачили, як її сусід вирізає усі дерева біля свого будинку. Він говорить, що дерева створюють надто густий затінок, через них у кімнати не потрапляє сонячне світло.

Орієнтовні запитання для обговорення:

- *Чи правильно чинить сусід?*
- *Як аргументує сусід свої дії? Чи поділяєте його думку?*
- *Як би Ви прореагували у цій ситуації?*
- *Чи є певне протиріччя у цій ситуації?*
- *Які наслідки може принести вирубування дерев на певній території?*
- *Чи можна було б зробити по-іншому? Як саме?*
- *Як доцільно було б прореагувати у подібній ситуації?*

При обговоренні конфліктних ситуацій студенти висловлюють різні точки зору, відстоюють різні позиції, доводять правомірність поведінки героїв або їх помилки.

Загалом, робота над конфліктними ситуаціями сприяє засвоєнню норм та правил поведінки у природі, заохочує до аналізу власних дій з точки зору їх природовідповідності, стимулює бажання дотримуватись відповідних правил у власній діяльності та активно реагувати у питаннях порушення правил іншими (друзями, рідними, дітьми та дорослими).

На різних етапах дослідження використовувались завдання ігрового характеру. Вони дозволяють учасникам “розкритися”, створюється відповідний емоційний стан, умови, в яких можна впливати на емоції, почуття гравців, при потребі коригуючи їх. У невимушеній атмосфері легше засвоюються відповідні екологічні знання; розвиваються вміння встановлювати і аналізувати взаємозв'язки між діяльністю людини та станом природи; оцінювати власну діяльність; обирати певні варіанти взаємодії з природою. Гра також сприяє формуванню стійкого інтересу до проблем навколишнього середовища тощо [4–6].

Ігри, розроблені для формування особистісної готовності до екологічного виховання можна умовно поділити на групи, згідно мети та завдань, на досягнення яких спрямовано гру.

1 група – ігри, спрямовані на збагачення знань про навколишній світ, взаємозв'язки у ньому, про причини екологічних проблем: “Екологічне лото”, “Павутина”, “Що? Де? Коли?”,

“Чи є в природі зайве?”, “Життєвий шлях речей”, “Битва з чудовиськом”, “Всесвітній симпозиум”.

Для прикладу розглянемо дидактичну гру “Життєвий шлях речей”.

Мета: збагачувати знання про взаємозв'язки між діяльністю людини та станом природного середовища, розвивати вміння передбачати наслідки власної діяльності, обмежувати негативний вплив на природу.

Зміст: Робота проводиться у малих групах (4–6 чоловік) у декілька етапів. Кожна група отримує картку із назвами предметів, що використовуються людиною у повсякденному житті (одяг, посуд, нові меблі, холодильник, автомобіль тощо). Суть гри полягає у тому, щоб висвітлити “життя” запропонованих речей. На першому етапі необхідно відобразити процес виробництва предмета, вказати, які природні ресурси при цьому використано. Наступне – пригадуємо, як і де у побуті використовується річ. Третій етап – пояснити, що відбувається із предметом, коли він людині стає непотрібний, у якому вигляді він повертається у природу. Четвертий етап – з'ясувати, чи можна подовжити життя предмета, обмежити його вплив на середовище після використання.

2 група – ігри, що передбачають оцінку та корекцію ставлення до об'єктів природи: “Телеграма”, “Розкажи мені, любиш ти, чи ні”, “Рекламна пауза”, “Допоможи планеті”. До цієї групи відносимо ігри-перевтілення: “Я, об'єкт природи”, “Я, твоя Земля...” , у яких учасник, перевтілюючись у природний об'єкт, “проживає його життя”, переживає його емоційні стани.

3 група – ігри, спрямовані на вироблення практичних умінь та навичок поведінки у довкіллі, розвиток вміння оцінювати екологічну доцільність практичної діяльності. Гра передбачає створення проблемної ситуації, що може трапитись у реальному житті, де дії учасників прямо чи опосередковано стосуються природи: “За що перед природою соромно”, “Мій робочий день”, “Відпочинок у лісі”.

4 групу становлять ігри-ситуації, де учасники стають свідками природонебезпечних агресивних дій інших, порушення іншими правил поведінки. Ігрову діяльність спрямовано на розвиток активної природоохоронної позиції учасників.

Практичне застосування охарактеризованих методів та прийомів дозволяє зробити наступні **висновки**. Кожен із методів, що використовувався у дослідній роботі, має притаманні лише йому ознаки, призначення та можливості. Але тільки їх поєднання сприяє цілісному розвитку знань про навколишній світ та систему взаємозв'язків у ньому, усвідомленню багатогранної цінності природи, її ролі у житті суспільства, розвиває вміння об'єктивно оцінювати власні дії та їх вплив на навколишнє середовище, забезпечує корекцію мотиваційно-ціннісної сфери, розвиток активної екологічної позиції в питаннях особистої взаємодії з природою і, зрештою, дає змогу підвищити ефективність процесу формування особистісної готовності вчителя до екологічного виховання учнів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із обґрунтуванням педагогічних умов формування професійної готовності майбутнього вчителя до екологічного виховання учнів початкової школи і розробкою цілісної моделі цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безпалько О.В. Формування готовності студентів до проектування організаційних форм виховної діяльності: Дис. ...канд.пед.наук. – К., 1998. – 190 с.
2. Мамешина О.С. Эколого-психологический тренинг для старшеклассников. – Николаев: Атолл, 2003. – 72 с.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. – К.: А.С.К., 2005. – 192 с.
4. Учебно-педагогические игры. Методические рекомендации по разработке учебно-педагогических игр и применению их в учебно-воспитательном процессе педагогического института / Сост. П.Н.Щербань. – К.: КГПИИЯ, 1987. – 72 с.
5. Страунинг А.М. Чудеса в природе открываем сами. Рассказы-задачи и игры по экологии для детей и ... взрослых. – Обнинск, ООО «Принтер», 2001. – 167 с.

6. Черникова Е.В. Подготовка будущих учителей биологии к формированию экологической культуры старшеклассников: Дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Одесса, 2004. – 215 с.

УДК 378.14

Ковальчук Т.П.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ДИСЦИПЛІНИ “ХУДОЖНЯ ОБРОБКА ПАПЕРУ”

Статтю присвячено питанням формування художньо-образного мислення студентів на заняттях дисципліни “Художня обробка паперу”.

The article is devoted to the problem of artistic and creative thinking formation of the students at the lessons of “Artistic treatment of paper”.

Сучасні вимоги до рівня професійної підготовки вчителів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва в системі художньо-педагогічної освіти окреслили проблему формування творчого потенціалу особистості. Дослідження передумов становлення творчої особистості в процесі опанування мистецтвом художньої обробки паперу, як одного із найбільш доступного для художньої діяльності, окреслює основні компоненти способів дій перетворення предметного світу за законами краси у формі художнього образу. Поняття художнього образу, як результат творчого мислення та вміння художньо узагальнювати, естетично спонукати, проникати в сутність явищ, розкривати внутрішній смисл явища, потребує розгляду специфіки художньо-прикладної творчості. В сучасній художній педагогіці та психології діяльності широко розкрито шляхи формування системи навичок, що пов'язані з творчою працею [2; 6; 7]. В науково-методичних здобутках вітчизняних та зарубіжних вчених зазначається, що художня творчість не повинна зводитися тільки до теорії художньої інформації, котра розглядає декоративне мистецтво, як суму знаків, котрі повідомляють нову художньо-естетичну інформацію [3; 4]. З цими фактами часто приходиться зустрічатися на початковій стадії навчально-художньої діяльності студентів, коли їхня художньо-прикладна творчість зводиться до побудови окремих видів структур створення виробу прикладного призначення. В цьому випадку відсутній емоційний зміст та індивідуально-творче начало, тобто відсутній художній образ. Образне мислення, що детермінує творче мислення, більш гнучке, узагальнене і складне у порівнянні з практично-інформаційним мисленням, так як художник оперує, основним чином, образами предметів і явищ, котрі містяться змістовно в пам'яті, уявленні. Для нас є важливим ствердження Гегеля про те, що ядро змісту художніх творів складають не самі предмети та зовнішнє оточення людини, а “живість і душа суб'єктивного підходу і виконання, почуття художника, котрі відображаються в його творі і надають не тільки просту копію зовнішніх об'єктів, але розкривають разом з тим себе і свій внутрішній світ” [1; 197]. Художній образ як діалектичний сплав живого споглядання і абстрактного мислення в конкретно почуттєвих, естетично виразних формах розглядається в працях Б.Г.Ананьєва, В.Г.Бутенко, Л.С.Виготського, Г.-В.-Ф.Гегеля, І.А.Зязюна, Ю.Н. Калюткіна, В.С.Кузіна, О.М.Семашко, О.Я.Чебикін та ін. І тому не випадково в творчій практиці, особливо в умовах навчально-виховного процесу на заняттях з дисципліни “Художня обробка паперу”, з самого початку навчання, ми приділяємо увагу формуванню творчого потенціалу особистості студента, формуванню системи умінь визначати художній образ. Осмислення і емоційне сприйняття предметного світу, розуміння завдань навчально-творчої роботи складають основні умови програми способів дій створення художнього образу, що є по суті вмінням знайти вихідний прообраз і виразити його у визначеній художній мові конкретного виду обробки паперу, узагальнюючи споглядання та символічне зображення мотиву декоративної композиції. Рішення цих завдань передбачає формування та розвиток художньо-творчої здатності, а